

середовищі. Позиція «психотерапевт» є невід'ємним компонентом комунікативної компетентності педагога. Запропонований нами підхід сприяє формуванню психотерапевтичної позиції майбутніх учителів. Ми не ставимо за мету навчити студентів психотерапії, бо це вимагає довготривалої спеціальної підготовки, а лише знайомимо їх з можливостями використання окремих методів і прийомів психотерапії як елементів виховних технологій, формуємо ставлення майбутніх учителів до учнів, до самого себе з позиції психотерапії. Учитель зі сформованою психотерапевтичною позицією віритиме у сили кожного учня, вмітиме грамотно оцінити його психоемоційний стан, створити обстановку комфорту і захищеності для школяра, надаватиме допомогу в його особистісному зростанні та подоланні труднощів у процесі навчання і взаємодії з іншими, сприятиме формуванню життєстійкості дитини з особливими освітніми потребами, розвиватиме в неї почуття власної значущості і компетентності. Подальшого дослідження потребує розроблення системи підготовки майбутніх учителів до організації безпечної конструктивної взаємодії в інклюзивному освітньому середовищі.

Список використаних джерел:

1. Роджерс К. Становление личности. Взгляд на психотерапию / пер. с англ. М. Злотник. Москва : Институт общегуманитарных исследований, 2016. 240 с.
2. Смирнов Н.К. Здоровьесберегающие образовательные технологии и психология здоровья в школе. Москва : АРКТИ, 2005. 320 с.
3. Мешко Г.М., Мешко О.І. Формування психологічно безпечного освітнього середовища у загальноосвітньому навчальному закладі. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»*. Київ : Гнозис, 2017. Вип. 37(3), Том II(22) : Тематичний випуск «Міжнародні Чепанівські психолого-педагогічні читання». С. 62–71.
4. Орлов Ю.М. Оздоровляющее (саногенное) мышление. Изд 2-е., испр. Москва : «Слайдинг», 2006. 96 с.
5. Центр педагогічного консалтингу. URL: <http://fpp.tnpu.edu.ua/pidrozdili/centr-pedagogichno-konsaltingu>

**МОДЕЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ ІНКЛЮЗІЇ З ОРГАНІЗАЦІЄЮ СУПРОВОДУ РОДИН,
ЯКІ ВИХОВУЮТЬ ДИТИНУ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ**

*Муравська Юлія Вікторівна,
клінічний психолог, магістр соціальної
інклюзії, психолог-методист Vema Kids
E-mail: muravskaaulia01@gmail.com*

Супровід сімей, які виховують дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзії є відкритою для розробок темою. Діти з особливими освітніми потребами – широка на різноманітна категорія осіб, де кожен випадок вимагає індивідуального підходу від спеціаліста.

Ми можемо визначити соціальний аспект актуальності проблеми на прикладі збільшення випадків діагностування розладів аутистичного спектра. Центр по контролю і профілактиці захворювань США опублікував в 2020 р. нову статистику, де розлади аутичного спектра зустрічаються у кожній 54 дитини, що на 10% більше, ніж за статистикою 2018 року [3]. На ряду з цим зростають випадки ексклюзії даних сімей. Вони зустрічаються з матеріальними труднощами, некоректним ставленням суспільства, обмеженням прав дітей з психіатричними діагнозами на освіту та подальше працевлаштування.

Науковий аспект проблеми полягає у відсутності моделі соціальної інклюзії з організацією супроводу родин, які виховують дітей з особливими освітніми потребами, браку інформації, емоційній травматизації родини та недостатній кваліфікації спеціалістів, які мають вести супровід [1].

Вивченням особливостей супроводу сімей, які виховують дитину з особливими педагогічними потребами займалися такі відомі науковці: Л. С. Виготський, Т. А. Власова, К. С. Лебединська, В. І. Лубовський, М. С. Певзнер, так і сучасні спеціалісти: Т. Д. Ілляшенко, С. П. Миронова, А. Г. Обухівська, В. М. Синьов, Н. М. Стадненко, О. П. Хохліна.

Мета роботи – розробити модель соціальної інклюзії з організацією супроводу родин, які виховують дитину з особливими освітніми потребами. Відповідно до поставленої мети були визначені наступні завдання: теоретико-методологічний підхід до вивчення проблем з якими стикаються родини, що виховують дитину з особливими освітніми потребами, емпіричне дослідження з виявлення функцій соціально-психологічного супроводу для родин даної категорії, розробка моделі соціальної інклюзії з організацією супроводу.

Базою для дослідження виступає компанія «Vema Kids», що спеціалізується на виробленні реабілітаційного обладнання та створення цілісного інклюзивного простору для дітей з особливими освітніми потребами. Дослідження проходило у психолого-методологічному відділі компанії. Компанія знаходиться у м. Ірпінь за адресою вулиця Стельмаха 9а.

Методи для дослідження: анкетування та інтерв'ю батьків, анкетування спеціалістів, аналіз документації та психодіагностичних карт дітей з особливими педагогічними потребами, метод фокус групи для апробації моделі соціальної інклюзії.

У дослідженні прийняли участь 590 спеціалістів, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами. Також у дослідженні приймало ще 56 учасників – сім'ї з дітьми з особливими освітніми потребами. Загалом 646 осіб.

Перший етап – анкетування сімей. Анкета розроблялась самостійно з урахуванням особливостей виявлених під час аналізу літератури та документації.

Було виявлено, що всі діти мають незадовільний стан здоров'я та перебувають на медикаментозному лікуванні. Всі діти мають право отримати інвалідність. Більшість дітей виховується в повних сім'ях та мають сиблінгів. Ніхто з дітей не відвідував загальноосвітні заклади на цілий учбовий день і лише 20% залишались на неповний. Це свідчить про недовіру сімей до системи інклюзивного навчання.

Соціальні взаємодії родин, як між подружжям, так і з оточуючими ускладнена та супроводжується стресом [4]. Сім'ї негативно ставляться до процесу інклюзії та у них відсутня мотивація до співпраці, як з педагогами, так і соціальними працівниками. Родинам притаманні депресивні прояви, тривожність.

У сімей виникають труднощі у взаємодіях з дитиною. Особливо яскраво вони проявляються при навчанні дитини навичкам самообслуговування та поведінкової регуляції. Родини потребують консультацій та настанов спеціаліста оскільки не знають, як поводити себе в критичних ситуаціях з користю для дитини. Сім'ї бажають навчитись, проте часто стикаються з браком ресурсів, як психологічних, так і фінансових [4].

Другий етап – робота зі спеціалістами, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами. Анкетування проводилось у контексті організації просвітницької діяльності. Просвітницьку діяльність було реалізовано шляхом викладання лекційного матеріалу в рамках безкоштовного освітнього курсу «Від соціальної до освітньої інклюзії». З курсом ознайомилось 2296 осіб, з них 590 взяли участь в анкетуванні.

Анкетування спеціалістів показало, що вони нейтрально ставляться до перебування дитини з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх закладах – вони не заперечують можливість цього. Проте більшість не знають, як взаємодіяти з дітьми в інклюзивному середовищі. Більшість спеціалістів розуміють цю проблему, бажають вивчати особливості інклюзії та вводити інклюзивні заняття у свою практику. Важливою рисою є те,

що більшість спеціалістів і досі працюють лише з дитиною. Ця проблема є основною, оскільки спеціалісти не можуть надати комплексний супровід родині, яка виховує дитину з розладами аутичного спектра.

Таким чином можемо визначити особливості моделі соціальної інклюзії. Спеціаліст повинен застосовувати різні напрями роботи виходячи з того, що діти з особливими освітніми потребами потребують взаємодії різних типів та різних корекційних заходів. Діти потребують когнітивно-поведінкової терапії, а сім'я потребує технік подолання стресу та роботу, націлену на надбання ресурсів. Крім того необхідно розібрати та проаналізувати позицію родини у соціумі та причини конфронтації інших соціальних груп з метою формування інклюзивної стратегії поведінки.

Спеціаліст повинен паралельно працювати у цих двох напрямленнях і з батьками, і з дітьми, щоб сформувати третій безпосередній зв'язок сім'ї та дитини, де родина вміє керувати своїм емоційним станом та може самостійно, в домашніх умовах, надати дитині базову когнітивно-поведінкову терапію. Аби модель реалізації завдань інклюзії родин, які виховують дітей з РАС працювала результативно, необхідно залучати спеціалістів з різних областей (медіаторів, психологів, соціальних працівників). Крім того, спеціалісти мають займатись психо-соціальною діяльністю у громадах та соціальних групах. Цей підхід дозволить досягти соціальної інклюзії. Для реалізації даної моделі необхідним є соціально-психологічний супровід [2]. Просвітницька частина даної моделі вже реалізована та має позитивний відгук зі сторони суспільства. Це дозволяє впроваджувати таку діяльність і надалі.

І спеціалісти, і представники родин, що виховують дітей з особливими педагогічними потребами відчувають брак інформації та шукають можливість навчатись взаємодіям з дитиною.

Дана модель була апробована методом фокус-групи. Було визначено, що основою соціальної інклюзії родин, що виховують дітей з особливими освітніми потребами є принципи комплексності та індивідуального підходу [5].

Список використаних джерел:

1. Бреннер, Д. А., Сафонова, Т. В. Актуальные вопросы развития инклюзивного образования. *Практическая дефектология*. 2017. № 2 (10). С. 3–7.
2. Бондар В. І. Інклюзивне навчання як соціально-педагогічний феномен. *Рідна школа*. 2011. №3. С. 10–14.
3. Галян І. М. Психодіагностика : навчальний посібник. Київ, 2009. 463 с.
4. Иванов А. В. Технологии психолого-педагогической работы с родителями детей с ОВЗ : учеб. пособ. Москва : Перо, 2019. 111 с.
5. Моргачева Е. Н. Зарубежный опыт инклюзивного обучения и возможности его использования в отечественной практике. *Дефектология*. 2018. № 3. С. 59–65.

КУЛЬТУРА ШКОЛИ В СИСТЕМІ ПОЛЬСЬКОЇ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

*Нестайко Ірина Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
ім. Володимира Гнатюка
E-mail: nestajko_irena@ukr.net*

Люди з обмеженими можливостями у польському суспільстві під кінець ХХ і ХХІ ст. стали повноцінними членами освітньої спільноти. Спостерігаємо необхідність інвестування в їх освіту. Інклюзивне навчання учнів повноцінних і з обмеженими можливостями не є завданням ані легким, ані простим. У Польщі вибрано модель спільної освітньої програми,